

Mottagare
Regionstyrelsen

Genomförandeprogram för social välfärd 2023-2027

Förslag till regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

Genomförandeprogrammet Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland 2023-2027 antas.

Sammanfattning

”Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland” är ett genomförandeprogram kopplat till den regionala utvecklingsstrategin ”Vårt Gotland 2040” som antogs av regionfullmäktige i februari 2021 (RF 2021-02-22 § 4). Syftet med genomförandeprogrammen är att konkretisera vad vi tillsammans i samverkan behöver göra på kort sikt (2023-2027) för att nå de övergripande målen i strategin.

Genomförandeprogrammets mål och prioriterade insatsområden handlar alla om svåra samhällsutmaningar där många olika aktörer behöver vara med och bidra. Programmet riktar sig till alla verksamheter och aktörer som vill bidra till ett hållbart Gotland.

”Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland” är sammankopplad med de andra två genomförandeprogrammen ”Näringslivets förutsättningar och innovation” och ”Genomförandeprogram för klimat, miljö och energi”. Programmet har även starka kopplingar till andra pågående arbeten exempelvis omställningsarbetet ”Hälsa genom hela livet”.

”Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland” innefattar sju mål som var och ett har två till fyra prioriterade insatsområden.

För att nå målen kan prioriterade insatsområden och aktiviteter riktas både generellt till hela befolkningen eller specifikt till olika grupper eller individer.

Under framtagandeprocessen av genomförandeprogrammet har ett stort antal utvecklingsaktörer och verksamheter inom Region Gotland visat på stort engagemang. Med genomförandeprogram som ramverk möjliggörs samverkan och samhandling samt skapar kraft för Region Gotland att verka som regional utvecklingsmotor. Regionstyrelseförvaltningen föreslår därmed att genomförandeprogrammet "Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland" för perioden 2023-2027 antas av regionfullmäktige.

Ärendebeskrivning

Bakgrund

Lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar ger Region Gotland ansvar för *att utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin, samt att följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av arbetet av det regionala tillväxtarbetet.* Region Gotland samordnar insatser för genomförande av den regionala utvecklingsstrategin samt följer upp det regionala utvecklingsarbetet med stöd av tre genomförandeprogram, varav detta program är ett.

I den regionala utvecklingsstrategin (RUS) "Vårt Gotland 2040" som antogs av regionfullmäktige i februari 2021 (RF 2021-02-22 § 4), formuleras hur aktörer samlat ska arbeta för att nå de långsiktiga målen med stöd av tre program för samhandling (genomförandeprogram). I RUS anges att genomförandeprogrammen, med inriktning näringslivets

förutsättningar och innovation, klimat, miljö och energi och social välfärd, ska konkretisera vad som behöver göras på kort sikt för att nå de långsiktiga målen. Kort sikt kan vara en mandatperiod eller längre om det bedöms lämpligt. Siktet för den första omgången genomförandeprogram är till 2027.

Regionstyrelsen beslutade i november 2021 (RS 2021-11-24 § 346) att ge regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag till ett genomförandeprogram för social välfärd 2023-2027.

Genomförandeprogrammen visar fokus för gemensam kraftsamling och samverkan

Vårt Gotland 2040 är en regional utvecklingsstrategi för Gotland och inte enbart för Region Gotland. På samma sätt ska genomförandeprogrammen vara för Gotland, dvs. gotländska samhällets utvecklingsaktörer och inte enbart för Region Gotland.

Det är viktigt att poängtera att genomförandet av Vårt Gotland 2040 sker på två sätt som ömsesidigt förstärker varandra. Dels genom gemensam kraftsamling i tre genomförandeprogram med olika inriktning. Dels genom att gotländska och nationella utvecklingsaktörer, i sin verksamhet och i planer och program som tas fram, beaktar målen för Gotlands långsiktiga utveckling.

Styrning och uppföljning i samverkan

Programformen används inom ramen för regionalt utvecklingsarbete för att samordna, styra och följa upp olika ingående insatser, som tillsammans ska bidra till den regionala utvecklingsstrategins mål. Programformen används särskilt vid komplexa utmaningar där ingen enskild given lösning finns på ett problem och där flera olika aktörer behöver arbeta gemensamt och samhandla mot uppsatta mål. Utmärkande för programlagt arbete är att det är många aktörer inom ett geografiskt område

och/eller ett verksamhetsområde. Det betyder inte att formella ansvarsområden för olika aktörer ska frångås.

Det är skillnad på styrning och uppföljning i samverkan jämfört med styrning inom var och ens verksamhet. Utöver det gemensamma arbetet kopplat till genomförandeprogrammet behöver varje medverkande aktör inom ramen för sin verksamhet sätta sina egna mål och följa upp det egna arbetet.

Framtagandeprocessen

Frågan om genomförande på kort sikt väcktes redan under remissomgången av Vårt Gotland 2040, då frågan ställdes: Vad anser ni viktigast att kraftsamla gemensamt kring på kort sikt (de närmaste fem åren)? Svaren gav en bild av samsyn kring de övergripande målen och prioriteringarna men var inte så konkreta.

Framtagandeprocessen för detta program har drivits under 2022 av enheten social välfärd på avdelningen regional utveckling. Arbetet har skett i samverkan inom Region Gotland (där samverkan med omställningsarbetet "Hälsa genom hela livet" är extra värt att belysa) samt med externa aktörer. Sammantaget har ett flertal verksamheter från Region Gotlands samtliga förvaltningar samt ca 30 övriga externa aktörer aktivt deltagit eller visat intresse av framtagandet av programmet. Fem "Forum social välfärd" har genomförts för att konkretisera mål och prioriterade insatsområden. Två stora workshops har även genomförts varav en med syfte att provtrycka de olika insatsområdena inom programmet.

Under framtagandeprocessen har namnet på programmet justerats för att skapa kraft och förståelse av programmet till benämningen "Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland". Regionstyrelsen gavs information om detta vid sammanträde 7 september 2022 (§ 51).

Styrgruppen för framtagande av "Vårt Gotland 2040" har fortsatt att utgöra styrgrupp även för genomförandeprogrammen. I styrgruppen ingår, förutom ledningsgruppen vid avdelningen för regional utveckling, representanter från Länsstyrelsen Gotlands län samt Uppsala universitet Campus Gotland.

Utöver ovanstående förankringsarbete har koncernledningsgruppen inom Region Gotland fått information om genomförandeprogrammens status och arbetsprocess vid ett par tillfällen under 2022. Alla förvaltningsledningsgrupper inom Region Gotland har mottagit information och fått möjlighet att lämna synpunkter utifrån deras verksamheters roller i genomförandeprogrammet.

Dialog om programmets utformning och innehåll har förts med det regionala utvecklingsutskottet vid flertalet sammanträden under föregående år. Regionstyrelsen gavs information om arbetsprocessen vid sammanträdet den 2 februari 2022 (§ 11), status kring målsättning för programmet vid sammanträdet den 30 mars 2022 (§ 16), mål och prioriterade insatsområden vid sammanträdet den 30 maj 2022 (§ 43) och ett första utkast av programmet vid sammanträdet den 7 september 2022 (§ 51).

Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland

Förslaget till genomförandeprogrammet "Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland" innefattar sju mål till 2027 där vart och ett av målen har två till fyra prioriterade insatsområden.

Målen är framtagna utifrån de samhällsutmaningar och prioriteringar som identifierats i den regionala utvecklingsstrategin. Målen bidrar således även till de globala hållbarhetsmålen i Agenda

2030 utifrån Vårt Gotland 2040s prioriteringar. Samtidigt bidrar programmet även till det nationella folkhälsomålet: att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Tre kriterier har legat som grund under processen för framtagandet av de prioriterade insatsområdena: vetenskap och beprövad erfarenhet, Gotlandskontext samt behov och möjlighet till samverkan mellan olika verksamheter och organisationer på Gotland.

Varje mål föreslås med indikatorer kopplade på samhällsnivå. I första hand används samma indikatorer som i den regionala utvecklingsstrategin, men även lämpliga tilläggsindikatorer finns till respektive mål. Indikatorerna föreslås att framöver redovisas uppdelat utifrån kön. Där det är möjligt och relevant är förslaget även att statistiken även delas upp utifrån plats för boende, socioekonomiska faktorer, ålder samt övriga diskrimineringsgrunder. Genom att redovisa indikatorer utifrån olika grupper uppmärksammar vi skillnader mellan dessa.

Bedömning

Syftet med genomförandeprogrammet är att bryta ner och konkretisera den regionala utvecklingsstrategin "Vårt Gotland 2040" i gemensamma mål för perioden 2023-2027. Syftet är även att skapa samverkan och samhandling mellan olika aktörer mot gemensamma mål.

Under framtagandeprocessen av genomförandeprogrammet "Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland" har ett stort antal utvecklingsaktörer och verksamheter inom Region Gotland visat på stort engagemang och vilja till samverkan. Det visar på den möjliga kraften i ett gemensamt program med gemensamma mål att arbeta mot för hela Gotland. Men det har också inneburit flera avvägningar under processen. Tydligast har avvägningen varit

mellan tydlig "spets" eller en generell "bredd" av målen. I denna avvägning har det senare visat sig ha större framgång för att skapa engagemang och bädda för samverkan hos många aktörer.

Under arbetets gång har det framkommit ett stort behov och vilja till samverkan från flera aktörer, något som man ibland upplevs saknas. Bedömningen är att detta genomförandeprogram som ramverk kan underlätta och möjliggöra sådan samverkan och samhandling. På så sätt blir även genomförandeprogrammet en stor kraft och möjliggörare för Region Gotland att verka som regional utvecklingsmotor.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att genomförandeprogrammet "Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland" för perioden 2023-2027 antas av regionfullmäktige.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Bedömningen är att genomförandeprogrammet "Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland" bidrar till att Region Gotland uppfyller kraven enligt lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar, *att utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin, samt att följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av arbetet av det regionala tillväxtarbetet.*

Region Gotland samordnar insatser för genomförande av den regionala utvecklingsstrategin samt följer upp det regionala utvecklingsarbetet med stöd av tre genomförandeprogram, varav detta program är ett.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att genomförandeprogrammet kommer att bidra till god långsiktig ekonomisk hållbarhet på Gotland genom att

exempelvis främja folkhälsa och förebygga olika typer av ohälsa. Vidare finns flera riktade insatsområden som bidrar till ekonomisk hållbarhet så som exempelvis en inkluderande arbetsmarknad vilket även kan bidra till minskad barnfattigdom.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att genomförandeprogrammet är framtaget och genomsyras med det genomgående perspektivet från den regionala utvecklingsstrategin "barn och unga är framtiden". Bedömningen är att barnperspektivet därmed har varit framträdande både vid målframtagningen samt i de prioriterade insatsområdena.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att genomförandeprogrammet är framtaget och genomsyras med det genomgående perspektivet från den regionala utvecklingsstrategin "jämställdhet en rättighet och hävstång". Bedömningen är att jämställdhetsperspektivet därmed har varit framträdande både vid målframtagningen samt i de prioriterade insatsområdena.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att genomförandeprogrammet är framtaget och genomsyras med det genomgående perspektivet från den regionala utvecklingsstrategin "hela Gotland – land och stad tillsammans". Perspektivet genomsyras genom hela programmet generellt men även specifikt inom olika mål, exempelvis genom att belysa att plats för boende kan påverka typ av insats.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att genomförandeprogrammet lyft klimat- och miljöperspektivet där det varit möjligt. Detta är framförallt tydligt i insatsområdet "rörlig vardag" där programmet beskriver hur insatsområdet bidrar till effektmålet om ett klimatneutralt Gotland.

Beslutsunderlag

Förslag till genomförandeprogrammet "Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland" för perioden 2023-2027.

Regionstyrelseförvaltningen

Torsten Flemming
tf Regiondirektör

Skickas till

Länsstyrelsen i Gotlands län
Uppsala universitet Campus Gotland
Tillväxtverket